

יום	יום לחודש	יום מוה"ר	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות	משנה ברורה	שיחות הר"ן	שולחן ערוך
שבת	ט"ו	צו.	ק"ג	חזרה	ר"ט-כ	ד, ה.	
א	כ'	צו:	ק"ד	ע"א.	ר"כ-כ"ב	ו, א.	
ב	כ"א	צ"ה.	ק"טו	ע"א:	ר"כ"ג-כ"ד	ב, ג.	
ג	כ"ב	צ"ה:	ק"טז	ע"ב.	ר"כ"ד-כ"ה	א, א.	
ד	כ"ג	צ"ט.	ק"יז	ע"ב:	ר"כ"ה-כ"ו	א, ב.	
ה	כ"ד	צ"ט:	ק"יח	ע"ג.	ר"כ"ו-כ"ז	ג, א.	
ו	כ"ה	ק.	ק"יט	חזרה	ר"כ"ז-כ"ח	א, א.	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

271 | פרשת שלח | י"ט סיון תשפ"ב

דבר המערכת

דרך שקר הסר ממני

בעוד כמה ימים יעמידו אותנו במשפט לפני מלך מלכי המלכים. תקוותנו שנזכה כבר עד אז לגאולה השלימה, אולם כבר מעתה צריכים להיות עינינו נשואות שנזכה לכח העליון והנורא שכל עניינו של רבינו הקדוש תלוי בוה: להיות עמו ב'ראש השנה שלו'.

המצב לא פשוט; קולות המלחמה באוקראינה שמשוכשת בגייסות, מבלי דעת מה יולד יום - מחייבים אותנו לקחת תיכף ומיד ובכל כובד הראש את כלי הזיון הנצחיים שלנו, ולהתחיל לכבוש את הדרך ולסללה לרצונות אלפי ישראל החפצים לזכות בתיקון נפש ותיקון העולם.

לא לחינם זכינו לגילוי הנפלא בתוך חשכת ההסתרה, כאשר עינינו ראו ולא זר את פלאי ההשגחה מול כל כוחות הק"שע ביומא הדילולא דרשב"י, אשר בכח תפילות הרבים נבקעו חומות ונשברו מצבירים, ונסללה הדרך לכל הפצ"י קרבת ה' לבוא ולשוש שם למעלה מדרך הטבע - אלא כדי להכין לבנו גם עתה ש"הטבע מחייב כן, והתפילה משנה הטבע" (ליקוטי מוה"ר ז.י.).

חז"ל למדו את חובת המ'אה קולות' בתקיעת שופר מפעיותיה של אם סיסרא ש'יב'קעל בעל איחור פעמותיו של בנה הרשע בחזירתו ממלחמתו נגד ישראל (ראה בגמ' ר"ה לג: תוד"ה שיעור בשם הערוך ובטור סי' תקצ"ב). קולות השופר מרמזים על צעקת התפילה והשוועה להש"ת על פדות נפשנו, וכמובא ב'ליקוטי הלכות' (ערלה ד, יז): "וע"כ אנו תוקעים כמה וכמה קולות כמה פעמים, כי כן הדבר שצריכים להרבות בצעקות ושוועות לה' כל ימי חייו ולא יתייגע לעולם, כמו שהזהיר רבינו ל'לכל נתיאש מן הצעקה לעולם". ובעלי מוסר הדגישו את הלימוד המופלא הזה; מ'את הקולות נלמדים מפעיותיה של ארורה זו שביכתה את איחורו של בנה הרשע ממלחמה נגד ה' ועמו, ללמדך שכל צעקה ואפילו של השפל והגרוע ביותר מעוררת רחמים ופועלת באופן נשגב.

ניקח גם אנו את מ'את הימים הללו ונרבה בהם במאות פעיות וצעקות, 'אנא רחום עננו וזכנו'. וחזקה על תפילה וצעקה שאינו חוזרות ריקם.

העורכים

לטובה, כדי לפדותו על ידי זה מהגיהנם ומהשאלו תחתיות שהיה מגיע לו לפי מעשיו כמו שיועד בנפשו, ולא די בהם גם יזכה על ידי זה לעולם הבא"

והוא מסיים בדברים נוקבים: "כי עיקר כוונת ה' יתברך רק לטובה, כדי שדייקא על ידי זה יתקרב לה' יתברך, 'והמה דיברו עלי כזבים', שאומרים כזבים על ה' יתברך כאילו ה' יתברך מרחק אותם, ואומרים: הלא אי אפשר לנו להתקרב לה' יתברך מחמת דחקות הפרנסה. אשר באמת הוא להיפך. וכן מאי דכתיב 'ואני יסרתי חזקתי זרועותיהם', שהיסורים בעולם הזה כדי שיתחזקו זרועותיהם לעולם הבא, 'ואלי יחשבו רע', שאומרים להיפך, כאילו ה' יתברך שולח להם היסורים לרעתם ח"ו לרחקם ח"ו".

אמור מעתה: אין כאן רק חסרון מדרגה במדת ההשתוות, אלא כזב ושקר! מהפכים את האהבה הכי גדולה לשנאה וריחוק, ואת המתנה הכי נאצלה והארת הפנים הנשגבה לרע ונקמה.

אסור לנו להסכים לשקר שכזה; בנו של מלך מלכי המלכים לא יכול להרשות לעצמו לסבול בנפשו כפיות טובה שפלה שכזו. הוא חייב להתחיל לחזור בפיו את ההיפך ולגלות את האמת בכח דיבוריו, להכיר בטובתו של מקום ולא לומר על תכלית הטוב שהוא הרע הגמור. ואז אכן יגיעו היסורים לתכליתם האמתית ויגרמו ל"דרך ועצה טובה והתחזקות נפלא שיתקרב האדם תמיד לה' יתברך מכל מה שיעבור עליו בגוף וממנו ונפש".

מעשה המרגלים האמור בפרשתנו הינו שורש פורה ראש ולענה עד ימינו אנו; הבכייה לדורות על אותה בכיה של חינוג (ראה תענית כט.) מלמדת אותנו שעדיין מקוננת בנו אותה מידה רעה של בכיית חינוג, במקום שעלינו להודות ולהלל. ועל כן בכל הדורות עלינו לבכות בכייה הפוכה. שתתקן את אותה כפיות טובה.

בפרשת דברים אנו לומדים מפי משה רבינו שבני ישראל אמרו בעת מעשה המרגלים "בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו" (דברים א-כז). לא להאמין, אבל כך הפכו את כל נסי יציאת מצרים לשנאה, וכפי שגם מבואר בפרשתנו על הפסוק "ויציאו דבת הארץ אשר תרו אותה אל בני ישראל לאמר ארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אוכלת יושביה היא" (במדבר יג-לב) כשכוונתם לכך ש"בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים" (יש"י טס). הם ראו שמנחילים להם ארץ שגורמת מות וכליון חלילה, בעוד שבאמת "הקב"ה עשה לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו" (טס). אותו מראה עיניים של קבורת מתים יכול להתפרש לתכלית הטוב וההצלה ומאידך לשנאה וריחוק, תלוי אם הלב יקבוק ברגשי שנאה וחשדנות שגורמים לדבר כזב על ה' חלילה, או שעמלים להבין ש"השם יתברך מלא רחמים, וכל העולם מלא רחמנות, והוא רוצה מאד בהעולם" (לקו"מ ח"ב מט).

הבה נדבק עצמנו לדרך והעצה הטובה שתקרבו לשם יתברך מכל מצב שהוא לטוב לנו לעד.

'איזה מזל רע' הוא תוהה לעצמו בקול, הפסדים מהפסדים שונים מקיפים אותו, באותו יום נתקלקלה לו מכוונת הכביסה והלכה לעולמה, וכמה שעות לאחר מכן שבק חיים גם המקרר. לתוספת, גם מעילו נקרע באופן שאי אפשר עוד לתקנו, בערבו של יום הודיעו לו על סילוק בנו מן הישיבה, כשגם שכנו נזף על בו וויכוח כלשהוא שהיה ביניהם בנזקי שכנים.

לבו נחמץ; 'מה רוצים ממני מן השמים, למה שמו אותי כמטרה לחץ, האם אין די בכל החובות והמעברים שיש לי עד כה?!'. הוא כועס ועצב על היתנו שליים-מזל שכזה, הוא רואה עין בעין שחינו סר למעלה ושהחליטו לגמור את החשבון באיבה וזעם ח"ו. באותו לילה הוא לא היה יכול לכוון אפילו תיבה אחת בתפילת ערבית וגם לא ללמוד את שיעורו הקבוע, 'איך אפשר ללמוד ולהתפלל מתוך יסורים שכאלו?!'.

אם נבוא ונאמר לאדם זה שהוא שקרן וכזבן, לא יבין כלל מדוע אנו מכנים אותו בכינוי גנאי שכזה, אולי - הוא מסכים בדוחק - חסר לו במידת ה'השתוות' לקבל כל מאורעותיו באהבה, ומתנחם בלבו שסוף סוף זו מדרגה גבוהה, אבל מדוע אומרים עליו שהוא שקרן וכזבן.

הבה נציית להארת דברי קדשו של רבי נתן המוציא מתוך דברי חז"ל (ע"ז ד.) דרך הסתכלות נפלאה על יסורים ודוחק פרנסה:

חז"ל הקדושים מגלים לנו את דרכי מידת הדין של הקב"ה שהם מלאים רחמים, ושכשהוא דן את ישראל על עוונותיהם הוא נפרע מהם מעט מעט ולא בחימה שפוכה, והם דורשים על כך את הפסוק (בבושע ז-ט) "ואנכי אפדם והמה דיברו עלי כזבים": כוונת הכתוב להוכיח את ישראל ש"אני אמרתי אדם בממונם בעולם הזה כדי שיוכזו לעולם הבא, והמה דיברו עלי כזבים", השי"ת טוען לעמו, כשהבאתי עליכם יסורים הבאתי אותם מעט מעט ולא בגוף אלא הפסדתי לכם את ממונכם כדי לפדות אתכם מן הדין הקשה ושתוכלו לזכות לשלימות השכר בעולם הבא, אך אתם דיברתם עלי כזבים כאילו כוונתי לרעה!

כך גם דורשים חז"ל על המשך הכתוב שם (שם, שם טו) "ואני יסרתי חזקתי זרועותם, ואלי יחשבו רע": "אמר הקדוש ברוך הוא, אני אמרתי אייסרם ביסורים בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב, ואלי יחשבו רע".

ורבי נתן (לקוטי הלכות, פריקה וטיענה ד-יב) מוצא בדברים אלו "דרך ועצה טובה והתחזקות נפלא שיתקרב האדם תמיד לה' יתברך מכל מה שיעבור עליו בגוף וממנו ונפש": "כי יש מי שמשטעה את עצמו שאינו יכול להתקרב לה' יתברך מרובי היסורים והתלאות ודחקות הפרנסה שעובר עליו ועל בני ביתו, ועל זה מבואר בדבריהם הג"ל שהיסורים הם בחסד גדול, לקרב על ידם דייקא לה' יתברך ולא לרחק על ידי זה. כי ה' יתברך אינו נפרע מישראל באופן שיחריבם לגמרי, רק הוא נפרע מהם מעט מעט, באופן שדייקא על ידי זה יזכרו וישונו ויתקרבו לה' יתברך ויזכו לעולם הבא. וה' יתברך מסבב עם האדם שיש לו דחקות בממונו ופרנסתו, והוא רק

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק תלמודיו

אנ"ש מט'הוויץ היו מפרשים כל כך פ' דק"ה, עד שאמרו עליהם שאין מחלקים מעשר מממונם, אלא משאירים 'מעשר' לעצמם, ומחלקים שאר ממונם לצדקה...

(שיח שרפי קודש)

תגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 7:11 - ניץ ההמה 5:29 - מוזק"ש 8:11
צאת השבת 8:30 - צאה"ש לר"ת 9:05

“והיא לא תצלה” אבל בימינו ‘תצלה’...

ויאמר משה למה זה אתם עכרים את פי ה' והוא לא תצלה פסוק זה נאמר על המעפילים' שהפעילו לעלות ההרה שלא כרצון ה', ולהם אמר משה: "למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצלה". חזוק נפלא על פסוק זה, כותב הגר"מ שליט"א באחד ממכתביו:

“ראיתי זה מקרוב מרבי צדוק מלובלין זצ”ל, שבעת הזאת, לא עת לחשוב הרבה בעבודת השם, היינו שאפשר לעשות אפילו עניינים רמים שאפילו לפי מעשינו אנו רחוקים מזה, ולחטוף תמיד לעשות נחת רוח להבורא ית”ש, אפילו אם הוא כמו שהוא.

ומה שאמר משה רבינו ע”ה להמעפילים שאינם ראוים לעלות “והוא לא תצלה” - מדייק (הר”צ הכהן) ‘היא לא תצלה, אבל בעקבתא דמשיחא מי שיהיה לו מסירות נפש בעבודת ה' אף אם אינו הגון ואינו כדאי - אז תצלה.

וזה “בעקבות דמשיחא חוצפא יסגי”, ר”ל שתתגדל ותהיה חשובה מידת החוצפה אפילו כלפי שמיא היינו שגם רשע המלא בחטאים לא יעזוב את השי”ת, אלא יחטוף איזו מצוה בעשה טוב, וימעט בעבירה ב'סוד מרע'. אמנם צריך לזה חוצפה, כי בכל זאת הוא בגדר רשע עדיין, אבל החוצפה הזאת בעקבתא דמשיחא, ‘יסגא’, תהיה גדולה וחשובה מאד אצל השי”ת. וזאת היא נקודה חשובה בעבודת השם. וענין זה, רק בלשון אחר מובא בליקוטי הלכות, והבן.

(אוסף מכתבים, מכתב נה)

לא לדחוק את השעה!

ויעפלו לעלות אל ראש ההר

ענין המעפילים' הוא 'דחיקת השעה', שדחוק את השעה לעלות טרם זמנם, שלא כרצון ה'. וגם כיום, צריכים להיזהר מ'העפלה' ומעללות לא"י לפני הזמן. כי מי שאינו ממתין להתייגע ולטרוח, אין לו את הכלים לקבל קדושתה האמיתית. (וכמו שיש בזה פרטים רבים, ולא באנו להכריע ולהלכה למעשה).

וכפי שכותב רבי אברהם ב"ר נחמן בתפילתו לה' [תפילה עמוקה המלאה בהשגות נוראות, ושם מרחיב בענין גנות תאות ממון גם כשהתאוה לממון היא כדי לזכות לעלות עי"ז לא"י וכי"ב], ושם הוא כותב גם בין השאר את המילים דלהלן:]

“ולזכור ולבלי לשכוח, שבדחיקת השעה קודם הזמן, כשמעפילים, אי אפשר לבוא לשם. מלבד עצם האיסור שבדחיקת השעה, לא יעלה כלל בידי האדם ענין הקדושה האמתית, כי מי שטרח בערב שבת וכו” (תפילות רבי אברהם, תפילה ו).

קירוב נפשות - כיצד? (ב)

ביותר מתקרבים אליו יתברך כמו שמבואר במקום אחר” (ליקוטי הלכות, מדרים ד, יד).

הרי לך שבוודאי צריכים לקרב את כולם, אלא שרבינו היה מתלוצץ מאלו שמתעסקים בעיקר לקרב את המון עם ואינם שמים אל לבם שהדרך האמיתי הוא לקרב את החשובים, ובהו יתקרבו ממילא כולם, ואכמ”ל בזה.

עוד צריכים לידע שאין צריכים לקרב דווקא 'נפשות רבות', אלא גם מי שאינו מקרב אלא 'נפש אחת' מישראל להשם יתברך, וגם אם אינו מקרבו בשלימות אלא שגורם לו להתנתק מעט מהתאוות והגשמיות ולהתחזק מעט דמעט בעבודת ה' - גם זה יקר וחשוב עד למאד. ונעשים מזה אלפים ורבות צירופים, ע"פ החשבון הידוע של ריבוי הבתים הנזכר בתורה ח' תניינא, וזה משפיע על כל העולם שיתקרבו כולם להשם יתברך.

וכפי שמאריך בזה מוהרנ”ת בכמה וכמה מקומות, ובאחד המקומות הוא כותב בסוף דבריו:

“אם תזכה לילך בדרך ה' באמת ותשתדל לקרב נפש אחת להחזירו למוטב, או על כל פנים לנתקו ולהעתיקו קצת ממקומו שהיה מתחילה, שימעט עתה בפנמים וכו' וירבה בתפילה בכוונה וכו', ויתוסף להקיבוץ הקדוש - הרי כמה וכמה אלפי אלפים וריבוי רבבות מיליאן בתים קדושים יהיו נעשים על ידי זה ... ואז תצא גם אתה ידי הערבות על ידי התקרבות נפש אחת להקיבוץ, מכל שכן כשתזכה לקרב נפשות יותר, מאחר שעל ידך נתרבו הבתים כל כך, עד שגם כל הרחוקים לגמרי המונחים בראש כל חוצות נתכנסו לתוך הבתים דקדושה כנ”ל, והבן היטב מאד” (ליקוטי הלכות, פריה ורביה ה, יב).

ולסיום, יש לציין נקודה חשובה ונחוצה מאד בענין הקירוב, אשר רבים נבוכים בה, והיא:

הקירוב אינו [דווקא] באופן שהולכים אל הרחוקים ומקרבים אותם, אלא באופן שמרוב חיותו וחשקו והתלהבותו בעבודת ה' הוא משפיע על סביבתו ומקרבים אל אור האמת. ועל דרך מה ששח רבינו ואמר: “היכן ששוכן אחד מאנשי, כובש הוא את כל העיר! - וואו איך האב איינער פון מיינע לייט, נעמט ער אפ די גאנצע שטאט!” (שי”ק ב, טו).

והאופן אשר אותו חסיד כובש את כל העיר, אינו בזה שהולך ומדביק מודעות בכל העיר או כיו”ב. אלא שמאחר שאותו חסיד עוסק בתורה ותפילה, בחיות ושמחה, בהתעוררות והתחזקות, והוא שופע דיבורי אמת, עי”ז הוא 'מדביק' את סביבתו בבחינת 'טופח על מנת להטפוח', עד שהולך וכובש את כל העיר.

וכבר אמרו אנ”ש בזה בדרך צחות (והוא גם ע”פ פשוטו ממש) ודייקו בלשון הפסוק הידוע “יפוצו מעיינותיך חוצה”, שאופן ההפצה הוא ע”י ש”מעיינותיך” עוברות על גדותיהם עד שהם נשפכים חוצה, אבל לא שיהיה המעיין הפרטי שלך ריק ללא מים ותשפוך מים רק בסביבותיך, ודוק מאד.

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז”ע מתוך רשימותיו של הגר”ם שכנער שליט”א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי”ם

פרקי אבות

מן היגיעה עצמה ושמח במה שחלקו לו מן השמים להיות בעל מלאכה. מדרש שמואל פרק א משנה יט-ס.

אהוב את המלאכה שברכנות ושנא את הכבוד שבה

אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות (אבות א, י). פירש הרה”ק רבי מנחם מענדל מקאצק זצ”ל: אהוב את המלאכה שברכנות היינו עסק התורה, ושנא את השררה והכבוד שבה.

י”נה על תורה אבות את סט יח-12

גדול הנהנה מיגיעו מעצם המלאכה ולא מקבלת השכר

אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות (אבות א, י). כוונתו לומר שלא יהיה אוהב שכר המלאכה שנוטל על עשייתה ושונא המלאכה עצמה וקץ בה בעת שהוא טורח ויגע בה, אלא יהיה שמח עם המלאכה עצמה ויהנה וישמח בעת עשייתה כאילו אינה עליו לטרוח ועל כזה אמרו חז”ל (בבכות ה, א) גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, רצה לומר לא שיהנה משכר היגיעה וממה שנותנין לו בשכרו על מלאכתו, אלא יהיה הנהנה ושמח

תקיעה או תרועה גדולה

התפילה מריעים בלא תקיעה ובלא שלשה שברים, מריע תרועה גדולה כדי לערבב את השטן. וכן הביא מהרי"ץ גיאת (הל"ה ע"ה עמו ז) בשם רב סעדיה גאון ושכן הוא מנהג שתי הישיבות. וכתב הטור בשם רב האי גאון שלא היו עושים כן בתורת מנהג אלא שיחידים מתעסקים בזה כל אחד ואחד לפי תאוותו, וגם בזמן הגמרא היו רק היחידים רגילים לתקוע אחר תפלה, שמצוה מן המובחר להתריע אחר סיום התפלה כדי לערבב את השטן. ואם אין עושים כן אין בכך כלום (עיי"ש ע"ב).

הטעם לערבב את השטן

כאמור, הטעם לתרועה נוספת כתבו הגאונים שהוא כדי לערבב את השטן, וביאר הט"ז (שם סק"א) שאף שכבר התערבב מכח התקיעות והתפילות מוסיפים תרועה זו כדי שלא יקטר עליהם כשהולכים לאכול ולשתות ולשמוח שלא יאמר שאינם יראים מאימת יום הדין. ע"כ. וכדבריו מובא בשו"ת מן השמים (סימן פה) בזה הלשון: "שאלתי על שיש מקומות שתוקעין בראש השנה אחר התפילה, אם ראוי לעשות כן אם לא. והשיבו: הלוא תדע כי בכל זמן שישאר בצער והקב"ה מרחם עליהם ויוצאים מן הדין לשלום השטן בא ומתמרמר ומתחנן לפני אדון עולם, ובאותו זמן שהוא עושה זה וישראל יצאו מן הדין צריך לתקוע לו כבתחילה ויצאו בשלום." ע"כ.

טעם תקיעה גדולה לערבב השטן

והנה בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב סי' סה) הוזהר הטעם של תקיעה גדולה לשל תרועה גדולה, וכתב שהטעם שמאריכים בתקיעה גדולה הוא כדי לערבב את השטן, ותמה על זה דאם כן אין מקומו רק לאחר תפילת מוסף ולא בסיום תקיעות דמושב, וכתב שלא מצא שום רמז בפוסקים ובכתבי האר"ז והמקובלים שיש שום כוונה לתקיעה גדולה בסוף תקיעות דמיושב. אכן למעשה כתב דסוף שיש לזה מקור בדברי המהרי"ל שהוא רבן של בני אשכנז בפרט במנהגי התפילות ותקיעות ופויטרים בראש השנה והוא הביא את זה כמנהג קבוע בימיו, בודאי היה עוד לפנינו מעולם, ואם כן יש בזה משום 'אל תטוש תורת אמן' וחלילה לגרוע ולשנות.

גם באלף המטה (על מטה אפרים שם) כתב דהטעם שאנו תוקעים תקיעה גדולה היא כדי לערבב השטן שלא יקטר אחר התפילה שהולכים לאכול ולשתות בשמחת החג, וכדי לעורר לב לבלי לשכוח את ענין השופר ויעמוד לזכרון להיות חרדים ויראים אל משפט השי"ת. וכן נראה מפשטות לשון המשנה ברורה דהתקיעה גדולה שלנו היא במקום תרועה גדולה שלהם. ולא הזכירו שיש תקיעה גדולה רק לאחר סיום תקיעות של קדיש תתקבל.

ואפשר להביא סמך לזה דהתקיעה גדולה עומדת במקום התרועה גדולה. מהפסוק ביהושע הנ"ל שמבואר שבשעה שתקעו הכהנים את התקיעה גדולה תקעו העם את התרועה גדולה, הרי שייכים זה לזה. וכן

הסתכלות על הציצית וכוונת הזכירה

ב. בנוסף לזה יש חיוב ללבוש ציצית בשעת קריאת שמע, שהקורא קריאת שמע בלי ציצית מעיד עדות שקר בעצמו, ולא יהא כקורא פרשת ציצית ואינו מקיימו (משנ"ב שם סק"ג). וכתוב בשולחן ערוך (שם ס"ד) שמנהג יפה להסתכל על הציצית כשאומרים 'וראינו אותנו', ולכוין בראיית הציצית שמרמז על שם הוי"ה שהוא כמספר כ"ו, וגם ט"ז חוטי' עם י' קשרים שבשתי ציציות שלפניו עולה כמספר כ"ו, וצינו הוי"ה ברוך הוא לקיים מצוות מעשיות.

ג. גם במשך שאר היום שהולך עם הציצית, יש להסתכל עליהם ולהזכיר על ידם בחיוב קיום המצוות, כפי שנפסק בשולחן ערוך (שם ס"א) 'עיקר מצות טלית קטן ללבשו על בגדיו כדי שתמיד יראהו ויזכור המצות'. ומובא עוד בשולחן ערוך (סי' כד ס"א) 'לכוין להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום כדי שיזכור המצוה בכל רגע, ועל כן יש בו ה' קשרים כנגד חמשה חומשי תורה וד' כנפים שבכל צד שיפנה יזכור'.

ומלשון הפוסקים נראה שעיקר המצוה היא להזכיר שהציצית הוא חותם המלך הטובע בבגדיו ואנחנו עבדיו ומחוייבים לקיים מצותיו, אבל אין חיוב להבין את הרמזים בפרטיהם איך הציצית רומזים לתרי"ג ואיך הם רומזים לשם הוי"ה. והראשונים נתנו את הרמזים לבעלי נפש הדקקים ביראת השם, אבל אין זה מעכב את עיקר הכוונה בקיום המצוה (עיי"רמב"ן ע"ה תובספורנו כאובגר"א סי' ס"א).

השבוע בפרשה אנו קורים את פרשת ציצית שנאמר בה 'וראינו אותנו וזכרתם את כל מצות השם ועשיתם אותם' (פרק טו פסוק טז). דהיינו שבנוסף לעצם מעשה הלבישה יש מצוה להסתכל ולראות את הציצית, ולהזכיר על ידה במצות השם, ולדעת כמה ראשונים ההסתכלות על הציצית נחשבת כמצוה בפני עצמה (עיי"ב סי' כד ס"ב).

בפוסקים מבואר ג' זמנים לקיום המצוה: א, בשעת עטיפת הטלית. ב, בשעת קריאת שמע. ג, במשך כל היום בטלית קטן.

א. כתוב בשולחן ערוך (סי' פ"ח) שצריך לכוין בשעת העטיפה 'שצינו המקום להתעטף כדי שנזכור כל מצותיו'. והיינו שבנוסף להכלל של 'מצות צריכות כוונה' שצריך לכוין בשעת הלבישה שבמעשה זו אני מקיים מצות השם, יש לכוין גם שהציצית בא להזכיר אותנו לקיים כל המצוות מעשיות (משנ"ב שם סק"ט). וכתב הגר"א (שם) שעל ידי כוונה זו לא יהא מאותם שנאמר עליהם 'ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'.

ומשמע מלשון השולחן ערוך דכוונה זו צריכה להיות בשעת לבישת הציצית דוקא. וכן מפורש בשולחן ערוך (סי' כד ס"ג) לענין הסתכלות על הציצית, שטוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך. וכפי שתירגם בתרגום יונתן 'ותחמון יתיה בזמן דאתון מתעטפין בהון', שצריך לראות את הציצית בשעת הלבישה.

כתבו הפוסקים (עיי"ס ס"ה תרג) לגבי התקיעה גדולה במוצאי יום כיפור שהיא סימן לסילוק שכינה במשך היובל רק לאחר גמר התפילה.

תקיעה גדולה כסיום בניעמות

אכן לפי הטעם שהבאנו מספר מנחה בלולה שתקיעה גדולה משמש כקול מיוחד לסיום בניעמות, מובן למה תוקעים תקיעה גדולה גם בתקיעות דמיושב, שהיא סימן שבוה מסיימים התקיעות המחוייבים מעיקר דין תורה. ולפי טעם זה מובן גם כן למה לא הזכירו הפוסקים את המנהג, לפי שאין כאן דין מיוחד לתקוע תקיעה נוספת לערבב השטן, רק היא מנהג בצורת התקיעות, שצורת התקיעה האחרונה מאריכים בה יותר משאר התקיעות כסימן לנעימות הקול. וכשם שאר המנהגים באיזה צורה לתקוע את התקיעה ואת השבר ואת התרועה אינו מופיע בשולחן ערוך ובפוסקים רק הוא הולך בקבלה מדור דור, ויש בזה מנהגים שונים כך גם צורת התקיעה האחרונה אינו מופיע בפוסקים והוא הולך בקבלה מדור דור, ורק דין תרועה גדולה שהיא תקיעה נוספת הוצרכו הפוסקים להביא.

הטעם שאין נוהגים בתרועה גדולה

ויש ליתן טעם למה אין העולם נוהגים לעשות את התרועה גדולה הנזכר בדברי השולחן ערוך, אף שמקורו מידו הגאונים. כי מלשון רב האי גאון הנ"ל מבואר שבמקור המנהג לא

היה הבעל תוקע מתריע תרועה נוספת בסיום התפילה, רק הציבור היו עושים כן בגמר התקיעות. וזה מתאים מאוד למה שכתוב בספר יהושע שכשסיימו הכהנים לתקוע תקיעה גדולה היו העם מתריעים תרועה גדולה, וכדרך זה היו עושים גם הם שלאחר שהבעל תוקע סיים את התקיעה גדולה התחילו כל העם להתריע תרועה גדולה.

והנה לפי מה שפסק הרמ"א שאסור לתקוע בחינם משום איסור שבות ביום טוב, יש לומר שרק בזמנם שהיו הציבור מתריעים תרועה גדולה כהמשך לתקיעה גדולה של הש"ץ, היה הדבר נחשב כחלק מהמצוה, אבל בזמנינו שאין מצוי שופרות לקהל העומדים בבית הכנסת רק הבעל תוקע יכול לתקוע תרועה גדולה, אפשר שזה נחשב כתרועה בפני עצמה שאסור לתקוע בחינם.

המנהג לעשות תרועה גדולה

אכן כידוע גם כיום יש קהילות שנוהגים כפסק המחבר ותוקעים תרועה גדולה לאחר מוסף, בנוסף למה שנהוג להאריך בתקיעה אחרונה, וכן נוהג הגר"מ שליט"א. ופשוט שאין בזה שום חשש איסור שבות ביום טוב, שהוא מיוסד על מנהג הקדמונים. ומלשון רב עמרם ורב סעדיה גאון משמע שהבעל תוקע בעצמו היה מתריע תרועה גדולה, ואנו ממשיכים בזה את מנהג זה וזה נחשב למצוה וצורך יום טוב.

